

Prof. Dr. Özgür BİYAN

VERGİ HUKUKU

Prof. Dr. Özgür BİYAN

Bandırma Onyedİ Eylöl Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Faköltesi
Maliye Bölümü Öğretim Üyesi

VERGİ HUKUKU

**7550, 7555 ve 7571 Sayılı Kanun
Değişiklikleri Dâhil**

Genişletilmiş ve Güncellenmiş

6. Baskı

ADALET YAYINEVİ

Ankara – 2026

ADALET BASIM YAYIM DAĞITIM SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Vergi Hukuku
Özgür Biyan

Hukuk Yayınları Dizisi – ???

Altıncı Baskı : Şubat, 2026

ISBN : 978 – 625 – 377 – 189 – 8

ADALET YAYINEVİ

Merkez

Strazburg Caddesi No: 10/B Sıhhiye-Ankara
Tel : (0312) 231 17 00
Fax : (0312) 231 17 10

İstanbul Şube

Mustafa Kemal Caddesi No: 60/C
(Anadolu Adliyesi Karşısı) Kartal-İstanbul
Tel : (0216) 305 72 81

Dağıtım

Strazburg Caddesi No: 17/B Sıhhiye-Ankara

Bursa Şube

Bursa Adliye Sarayı Zemin Kat Bursa

 : adalet.com.tr – adaletyayinevi.com

 : facebook.com/adaletyayinevi

 : adalety@adaletyayinevi.com

 : twitter.com/adaletyayinevi

Sayfa Tasarımı:

Nimet Yıldız

Kapak Tasarımı:

Yasin Özbudak

Baskı:

ADA Matbaacılık Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Ostim OSB Mah. 1578. Cadde No: 21 Yenimahalle / Ankara
Tel: (0312) 385 54 10
Sertifika No: 44093

ALTINCI BASKIYA ÖN SÖZ

Vergi hukuku alanının temelini oluşturan ve usule ilişkin genel hükümleri konu edinen çalışmanın altıncı baskısına ulaşmaktan mutlu ve gururluyum. Tekrar etmek gerekirse bu kitabı vergi hukuku alanında geçerli olan temel kuralları öğrenmek isteyenler için yazdım. Başta iktisadi, idari ve sosyal bilimlerle ilgili bölümlerde eğitim alan lisans öğrencileri olmak üzere vergi hukukunu öğrenmek isteyen, çeşitli mesleki sınavlara hazırlanan herkese fayda sağlayacak şekilde kaleme almaya dikkat ettim. Genişletilmesi gereken ya da sadeleştirilmesi uygun olan yerlerde gerekli işlemleri tamamladım. Elinizdeki baskının yapıldığı tarihe kadar gerçekleşen kanuni değişiklikler, ceza hadleri, faiz oranları, tarife vb. güncellemeleri yapmaya, önceki baskıda yer alan yazım hataları, anlatım bozukluklarını gidermeye gayret ettim. En son 7550, 7555, 7566, 7571 sayılı kanun değişikliklerini de gözden geçirdim ve ilgili düzenlemeleri yeni metne işledim. Gözden kaçan bir husus olmuştaysa kusur benimdir. Öneri, düzeltme ve görüşlerinizi paylaşmanızdan memnun olacağımı ifade etmek isterim.

Kitabı yasal düzenlemelere dikkat edilerek hazırlamaya, ancak yalın ve sade bir dili koruyarak teorik temellerle kaleme almaya gayret ettim. Temel hedef kitle konuyu yeni öğrenenler olduğundan “*anlatım dili*”ni tercih ettim ve teknik açıklamalara yer verdikten sonra konuların daha iyi anlaşılması için açıklamalarda bulundum ve/veya örnekledirmeler yapmaya çalıştım. Okuyucunun konuyu daha iyi anlayabilmesine destek vermek ve muhakeme yapabilmesini sağlamak adına metin içlerinde “*dikkat*” veya “*ipucu*” şeklinde kutucuklar koydum. Dikkat kutucuklarını konuların ya da ara başlıkların daha iyi kavranabilmesi için okuyucuyu düşünmeye teşvik amaçlı ve öğrencilere yönelik çeşitli sınav veya mülakatlarda gelebilecek soru şeklinde oluşturdum. İpucu kutucuklarını ise anlatılmaya çalışılan başlıklardaki “öz” ya da “temel” olan kurallara dikkat çekmek ve görsellikten de yararlanarak kolay bir şekilde akılda tutulmasını sağlamak adına düzenledim. Ayrıca yer yer tablo ve şekil ile görsel olarak öğrenmeyi destekleyici düzenlemeler yapmaya çalıştım. Kitabın sonuna kavram dizisini ekleyerek, okuyucunun belli başlı aradığı kavramlara kolay ve hızlı bir şekilde ulaşılabilmesini hedefledim. Bunlara ilave olarak hem yaşadığımız tecrübelerden paylaşım yapmak hem de öğrencilerden gelen genel sorula-

ra ışık tutmak maksadıyla öğren(i)cilere yönelik tavsiyelere de yer verilen “*Vergi Hukukuna Verimli Nasıl Çalışılabilir?*” kısmını gözden geçirdim ve kitapta yer vermeye devam ettim.

Çalışmanın kitap olarak basılmasında her zaman olduğu gibi desteğini esirgemeyen Adalet Yayınevi sahibi Sayın Hakan KARAARSLAN’a ve yayınevi çalışanlarına çok teşekkür ederim. Çalışmamızın eksiksiz veya kusursuz olduğunu iddia ve ifade etmek mümkün değildir. O nedenle zaman içinde okuma zahmeti gösterenlerin önerileri ile daha da olgunlaşmaya devam edeceği muhakkaktır. Her türlü değerlendirme ve görüşlerinizi esirgemeyeceğinizi umarak çalışmanın faydalı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Özgür BİYAN

08.01.2026 – Bandırma
ozgurbiyan@hotmail.com

KISALTMALAR

AATUHK	Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
b.	Baskı
Bkz.	Bakınız
BK.	Borçlar Kanunu
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
Dnş.	Danıştay
E	Esas
EİK	Elektronik İmza Kanunu
GVK	Gelir Vergisi Kanunu
HMB	Hazine ve Maliye Bakanlığı
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İHAS	İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
İYUK	İdari Yargılama Usul Kanunu
K	Karar
KDVK	Katma Değer Vergisi Kanunu
KVK	Kurumlar Vergisi Kanunu
m.	Madde
MK	Medeni Kanun
RG	Resmî Gazete
T	Tarih
TCK	Türk Ceza Kanunu
s.	Sayfa
sk.	sayılı karar
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
VDDK	Vergi Dava Daireleri Kurulu
VİVK	Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu
VUK	Vergi Usul Kanunu

İÇİNDEKİLER

ALTINCI BASKIYA ÖN SÖZ.....	7
VERGİ HUKUKUNA VERİMLİ NASIL ÇALIŞILABİLİR?	9
KISALTMALAR	13
İÇİNDEKİLER	15
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	35
TABLolar LİSTESİ	35

BİRİNCİ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNA GİRİŞ VE TEMEL KAVRAMLAR

I. VERGİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	37
II. VERGİ HUKUKUNUN TANIMI, KAPSAMI, HUKUK SİSTEMİNDEKİ YERİ	40
A. Vergi Hukukunun Hukuktaki Yeri ve Tanımı.....	40
B. Vergi Hukukunun Kapsamı	41
III. VERGİ HUKUKUNUN DİĞER HUKUK DALLARIYLA OLAN İLİŞKİSİ.....	42
A. Vergi Hukuku-Anayasa Hukuku İlişkisi	42
B. Vergi Hukuku-İdare Hukuku İlişkisi.....	43
C. Vergi Hukuku-Ceza Hukuku İlişkisi	44
Ç. Vergi Hukuku-Uluslararası Hukuk İlişkisi	44
D. Vergi Hukukunun Özel Hukuk ile Olan İlişkisi.....	45
IV. VERGİ HUKUKUNUN BÖLÜMLERİ	46
A. Genel Vergi Hukuku - Özel Vergi Hukuku.....	46
B. Şekli Vergi Hukuku - Maddi Vergi Hukuku.....	48
V. VERGİ HUKUKUNA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR	50
A. Verginin Konusu ve İstisna	50
B. Vergiyi Doğuran Olay	51
C. Mükellef ve Muafiyet	51
Ç. Vergi Sorumlusu	53
D. Vergi Hukukunda Ehliyet.....	54
E. Vergi Hukukunda Temsil	56
1. Kanuni Temsilci	56
2. İradi Temsilci	58

İKİNCİ BÖLÜM
VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI

I. HUKUKTA KAYNAK KAVRAMI.....	59
II. NORMLAR HİYERARŞİSİ.....	60
III. KAYNAKLARIN SINIFLANDIRILMASI	60
A. Kaynakları Düzenleyenlere Göre Ayrım	61
B. Yazılı Olup Olmamasına Göre Ayrım	62
C. Bağlayıcı Olup Olmamasına Göre Ayrım	63
IV. KAYNAK TÜRLERİ VE NİTELİKLERİ	64
A. Anayasa	64
1. Cumhuriyetin Niteliklerine Yönelik Temel İlkeler	65
a. İnsan Hakları	65
b. Demokratik Kurallar ve Laiklik İlkesi	66
c. Sosyal Devlet İlkesi	69
ç. Hukuk Devleti İlkesi	71
i) Hukuki İstikrar ve Belirlilik İlkesi	73
ii) Kazanılmış Haklara Saygı ve Geçmişe Yürümezlik İlkesi.....	74
iii) Temel Hak ve Özgürlüklerin Özüne Dokunulmama (Ölçülülük) İlkesi.....	75
2. “Vergi Ödevi”ne İlişkin Temel İlkeler	77
a. Karşılılık İlkesi.....	78
b. Eşitlik İlkesi (Mali Güç İlkesi).....	79
c. Adalet İlkesi	80
ç. Kanunilik İlkesi	82
i) Kanunilik İlkesinin Birinci İstisnası: Belirli Konularda Cumhurbaşkanına Verilen Yetki.....	85
ii) Kanunilik İlkesinin İkinci İstisnası: Dış Ticaret Konusunda Cumhurbaşkanına Verilen Yetki.....	86
iii) Kıyas Yasağı İlkesi	86
iv) Örf ve Adet Hukukunun Geçersizliği İlkesi	87
B. Vergi Kanunları	88
1. Kanun Kavramı ve Kanunların Yürürlüğe Girmesi	88
2. Temel (Genel) Vergi Kanunları.....	88
3. Özel Vergi Kanunları	89
4. Özellikli Bir Kanun: Bütçe Kanunu.....	90
5. Diğer Kanunlar	92

C. Uluslararası Vergi Anlaşmaları	92
1. Uluslararası Anlaşmaların Hukuki Niteliği	93
2. Uluslararası Mali Anlaşmalar.....	94
3. Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları	94
Ç. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri.....	95
D. Cumhurbaşkanı Kararları.....	97
E. Yönetmelikler	98
F. Genel Tebliğler	98
1. Düzenleyici Genel Tebliğler	99
2. Açıklayıcı Genel Tebliğler	99
G. Genelgeler / Genel Yazılar.....	100
H. Sirkülerler ve Özelgeler	100
I. Yargı Kararları.....	102
1. Anayasa Mahkemesi Kararları.....	102
2. İçtihadı Birleştirme Kararları	103
3. Diğer Yargı Kararları	105
İ. Bilimsel Öğreti (Doktrin).....	105
J. Yazılı Olmayan Kurallar: Örf, Adet, Gelenek, Görenek, Teamül	105

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERGİ KANUNLARININ UYGULANMASI

I. VERGİ KANUNLARININ YER BAKIMINDAN UYGULANMASI	107
A. Konunun Önemi	107
B. Vergilendirme Yetkisi	108
C. Temel İlkeler.....	109
1. Mülklik Prensibi (Kaynak İlkesi)	109
2. Şahsılık Prensibi (Yerleşim Yeri ve Vatandaşlık İlkesi)	110
3. Çıkış ve Varış Ülkesi Prensibi	111
Ç. Türk Vergi Sistemindeki Genel Durum	112
1. Gelir Üzerinden Alınan Vergiler.....	112
2. Harcama ve Servet Üzerinden Alınan Vergiler	113
D. Çifte Vergileme Sorunu ve Çözüm Yolları.....	113
1. Genel Olarak Çifte Vergilendirme Sorunu ve Tanımı	113
2. Ulusal Çözüm Yolları.....	114
3. Uluslararası Çözüm Yolları.....	115

II. VERGİ KANUNLARININ ZAMAN BAKIMINDAN UYGULANMASI	116
A. Kanunların Yürürlüğe Girmesi.....	116
1. Yürürlük Tarihinin Belirlenmiş Olması	116
2. Yürürlük Tarihinin Belirlenmemiş Olması	117
B. Geçmişe Yürümezlik İlkesi	117
1. Gerçek Geçmişe Yürüme	117
2. Gerçek Olmayan Geçmişe Yürüme	118
C. Kanunların Yürürlükten Kalkması	119
1. Sarih (Açık) İlga	119
2. Zimnî (Kapalı) İlga	119
a. Normlar Hiyerarşisi Açısından Bakış: Üst Kural Prensibi.....	120
b. Zaman Açısından Bakış: Sonraki Norm Prensibi	120
c. Genel-Özel Kural Prensibi	120
3. Anayasa Mahkemesi İptal Kararları	121
4. Süreli / Geçici Kanunlar.....	121
III. VERGİ HUKUKUNDA YORUM (ANLAM BAKIMINDAN UYGULAMA).....	122
A. Konunun Önemi.....	122
B. Yorum Türleri.....	123
1. Yasama Yorumu	123
2. İdari Yorum	123
3. Yargısal Yorum	123
4. Doktrin Yorumu	124
C. Yorum Metotları	124
1. Sözel Yorum Metodu	124
2. Sistematik Yorum Metodu.....	124
3. Tarihi Yorum Metodu	125
4. Amaçsal Yorum Metodu	125
5. Vergi Hukukunda Geçerli Olan Yorum Metotları	126
Ç. Vergi Hukukunda Yoruma İlişkin Özel Kurallar	126
1. Ekonomik Yaklaşım	126
a. Ekonomik Yaklaşımın Tanımı ve Unsurları	126
i) Ekonomik İrdeleme	127
ii) Ekonomik Yorum.....	128
b. Ekonomik Yaklaşımın Hukuki Niteliği.....	128
c. Peçeleme Sözleşmeleri ve Muvazaalı İşlemler	128
2. Tipleştirme ve Tipiklik	130

3. Kıyas Yasağı	131
4. Hukuka ve Ahlaka Aykırı Faaliyetlerin Durumu	132
D. Vergi Hukukunda Mantık Kurallarının Yeri	133
1. Evleviyet	133
2. Aksi ile Kanıt	133
E. Vergi Hukukunda Boşluk Doldurma	134
F. Vergi Hukukunda Takdir Yetkisi	134
1. İdarenin Takdir Yetkisi	134
2. Yargıcın Takdir Yetkisi	135

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNDA SORUMLULUK

I. KONUNUN ÖNEMİ	137
II. VERGİ SORUMLUSU	138
III. VERGİ MEVZUATINDA SORUMLULUK DURUMLARI	138
A. Vergi Kesintisi Yapanların Sorumluluk Durumları	139
1. Vergi Kesintisi Kavramı	139
2. Vergi Kesintisi Yönteminin Kullanıldığı Kanunlar	140
3. Vergi Kesintisi Yapmak Durumunda Olanlar	140
4. Vergi Kesintisi Yapmak Durumunda Olanların Sorumluluğu	141
B. Kanuni Temsilci Olanların Sorumluluk Durumları	141
1. Gerçek Kişilerin Kanuni Temsilcilerinin Sorumluluğu	142
2. Tüzel Kişilerin Kanuni Temsilcilerinin Sorumluluğu	143
3. Tasfiye Döneminde Kanuni Temsilcilerin Sorumluluğu	143
4. Türkiye’de Bulunmayanların Kanuni Temsilcilerinin Sorumluluğu	144
5. Tüzel Kişiliği Olmayanların İdarecilerinin Sorumluluğu	144
C. Diğer Sorumluluk Durumları	144
1. Mirasçılarının Sorumluluk Durumları	145
a. Miras Paylaşımı Hakkında Kısa Bilgi	145
b. Veraset Belgesi ve Miras Payları	146
c. Mirasçılarının Sorumluluğu	146
2. Emlak Alanların Sorumluluk Durumları	147
3. Kurum Devralanların Sorumluluk Durumları	148
4. Motorlu Taşıt Alımlarına İlişkin Sorumluluk Durumları	148
5. SMMM-YMM Meslek Gruplarına İlişkin Sorumluluk Durumları	149

6. Kefil Olanların Sorumluluk Durumları	150
7. Sermaye Şirketi Ortaklarının Sorumluluk Durumları	150
a. Limitet Şirket Ortaklarının Sorumluluk Durumları	150
b. Anonim Şirket Ortaklarının Sorumluluk Durumları	151
c. Eshamlı Komandit Şirket Ortaklarının Sorumluluk Durumları	151
8. Damga Vergisinde Sorumluluk Durumları	152
9. İlan ve Reklam Vergisinde Sorumluluk Durumları	153

BEŞİNCİ BÖLÜM

MÜKELLEFİN ÖDEVLERİ

I. BİLDİRİM YAPILMASINA İLİŞKİN ÖDEVLER	156
A. İşe Başlama Bildirimi	157
B. İş Bırakma Bildirimi	158
C. Diğer Durumlara İlişkin Bildirimler	159
II. BEYANNAME VERİLMESİNE İLİŞKİN ÖDEVLER	160
III. DEFTER VE KAYIT DÜZENİNE İLİŞKİN ÖDEVLER	161
A. Defter Tutmak Zorunda Olanlar	162
B. Defter Tutma Ödevinin Başlangıcı ve Tasdik Zamanları	163
C. Tutulacak Defterlerin Belirlenmesi	165
Ç. Kayıt Yapılırken Dikkat Edilecek Kurallar	166
IV. BELGE DÜZENLENMESİNE İLİŞKİN ÖDEVLER	168
A. Belgelerin Önemi ve Genel Kurallar	168
B. Vergi Hukukunda Temel Belgeler	169
1. Fatura	169
2. Serbest Meslek Makbuzu	172
3. Müstahsil Makbuzu	173
4. Gider Pusulası	173
5. Perakende Satış Vesikaları	175
6. İrsaliyeler	175
7. Ücret Bordrosu	177
8. Günlük Müşteri Listesi	178
9. Yolcu Listesi	178
10. Diğer Belgeler	178
V. MUHAFAZA VE İBRAZ YÜKÜMLÜLÜĞÜNE İLİŞKİN ÖDEV	179
VI. VERGİ SORUMLULARININ ÖDEVLERİ	179

ALTINCI BÖLÜM
VERGİLENDİRME İŞLEMLERİ

I. VERGİYİ DOĞURAN OLAY	182
II. TARH İŞLEMİ	184
A. Tanımı ve Hukuki Niteliği	184
B. Tarh İşleminin Unsurları	185
1. Yetki.....	186
2. Şekil	188
3. Sebep.....	189
4. Konu	189
5. Maksat.....	190
C. Matrahın Tespiti	190
1. Matrah Kavramı	190
2. Matrahın Mükellef Tarafından Tespiti (Beyan Üzerine Tarhiyat).....	191
3. Matrahın İdare Tarafından Tespiti	192
a. Hazırlık İşlemleri.....	193
b. İkmalen Tarhiyat Yöntemi	194
c. Resen Tarhiyat Yöntemi	194
4. Matrahın Kanun Yoluyla Tespiti	196
Ç. Oran	197
III. TEBLİGAT İŞLEMİ.....	199
A. Tanımı ve Hukuki Niteliği	199
1. Tebligat İşleminin Unsurları	200
a. Yetki	200
b. Şekil	201
c. Sebep	201
ç. Konu	201
d. Maksat.....	202
2. Matrahın Mükellef Tarafından Tespitinde Tebligat	202
3. Matrahın İdare Tarafından Tespitinde Tebligat	202
4. Matrahın Kanun Tarafından Tespitinde Tebligat.....	202
B. Tebligat Yapılacak Kişiler	203
C. Tebliğ Yöntemleri	204
1. Elektronik Tebligat	204
2. Posta Yoluyla Tebligat ve Kapiya Yapıştırma Usulü	206

a. Bilinen adresler	207
b. Posta Yoluyla Tebligatta Usul	207
3. Memur Aracılığıyla Tebligat	210
4. Dairede/Komisyonunda Tebligat	210
5. İlan Yoluyla Tebligat	210
Ç. Hatalı Tebligat	213
IV. TAHAKKUK AŞAMASI	213
A. Tahakkukun Tanımı ve Özellikleri	213
B. Tahakkuk Eden Verginin Kesinleşmesi	215
1. Tahakkuk aşamasında mükellefin hareketsiz kalması	215
2. Tahakkuk aşamasında uzlaşma ve ceza indirimine başvurulması	215
3. Tahakkuk aşamasında düzeltme talebinde bulunulması	215
4. Tahakkuk aşamasında yargı yoluna gidilmesi	216
C. Tahakkuku Tahsile Bağlı Vergiler	216
V. TAHSİLÂT İŞLEMİ	217
A. Tahsilatın Tanımı ve Hukuki Niteliği	217
B. Tahsil İşleminin Unsurları	219
1. Yetki	219
2. Şekil	219
3. Sebep	220
4. Konu	220
5. Maksat	220
VI. VERGİ BORÇLARININ VE CEZALARININ SONA ERMESİ	221
A. Ödeme	221
B. Mahsup	222
C. Takas	223
Ç. Zamanaşımı	223
D. Terkin	224
E. Tahakkuktan ve Tahsilden Vazgeçme	226
F. Hata ve Düzeltme	226
G. Uzlaşma	227
H. Cezada İndirim	227
I. Ölüm	227
İ. Af Uygulamaları	227
J. Yargı Kararları	228
K. Vergiye Uyumlu Mükelleflere Vergi İndirimi	228

YEDİNCİ BÖLÜM

VERGİ MUHASEBESİ: ENVANTER, DEĞERLEME VE AMORTİSMAN

I. ENVANTER VE ENVANTER İŞLEMLERİ.....	231
II. DEĞERLEME KAVRAMI.....	233
III. DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ.....	233
A. Maliyet Bedeli	233
B. Borsa Rayici	234
C. Tasarruf Değeri.....	234
Ç. Mukayyet Değer	235
D. İtibari Değer	235
E. Rayiç Bedel	235
F. Vergi Değeri.....	235
G. Alış Bedeli.....	236
H. Emsal Bedel ve Emsal Ücret	236
IV. İKTİSADİ KIYMETLERİ DEĞERLEME.....	237
V. SERVETLERİ DEĞERLEME	239
VI. ENFLASYON DÜZELTMESİ.....	239
VII. AMORTİSMAN	240
A. Amortisman Kavramının Tanımı.....	240
B. Mevcutlarda Amortisman	240
1. Genel Kurallar.....	240
2. Arazide Amortisman.....	241
3. Normal Amortisman.....	241
4. Kıst Amortisman	242
5. Azalan Bakiyeler Usulüyle Amortisman.....	242
6. Madenlerde Amortisman	242
7. Fevkalade Amortisman.....	243
C. Alacaklarda ve Sermayede Amortisman	243
1. Değersiz Alacaklar	243
2. Şüpheli Alacaklar	243
3. Vazgeçilen Alacaklar	244
4. Sermayenin İtfası.....	244
5. Girişim Sermayesi Fonu.....	244
6. Kuruluş ve Örgütlenme ile Peştemallıkların İtfası	245
7. Özel Maliyet Bedellerinin İtfası	245

Ç. Özel Durumlar.....	245
1. Amortisman Tabi Malların Satılması.....	245
2. Amortisman Tabi Malların Sigorta Tazminatı	246
3. Yenileme Fonu	246

SEKİZİNCİ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNDA SÜRELER VE SÜRELERİ ETKİLEYEN HUSUSLAR

I. SÜRE KAVRAMI VE SÜRELERİN ÖNEMİ	249
II. SÜRELERİN SINIFLANDIRILMASI.....	250
A. Organik Yapısına Göre Süreler	250
1. Kanuni (Yasal) Süreler	250
2. İdari Süreler	251
3. Yargısal Süreler	251
B. Hukuki Niteliklerine Göre Süreler	252
1. Hak Düşürücü Süreler	252
2. Vergi Ödevleri ile İlgili Süreler	252
3. Müsamaha (Tolerans-Hoşgörü) Süreleri.....	252
4. Belirleyici Süreler	253
5. Zamanaşımı Süreleri	253
a. Tarh Zamanaşımı	254
b. Tahsil Zamanaşımı	257
c. Ceza Kesme Zamanaşımı	260
ç. Düzeltme Zamanaşımı	260
III. SÜRELERİN HESAPLANMASI	261
A. Genel Kurallar	261
B. Sürenin Gün Olarak Belirlenmesi Halinde Hesaplanması	261
C. Sürenin Hafta Olarak Belirlenmesi Halinde Hesaplanması	262
Ç. Sürenin Ay Olarak Belirlenmesi Halinde Hesaplanması.....	262
D. Sürenin Yıl Olarak Belirlenmesi Halinde Hesaplanması	262
IV. SÜRELERİN HESAPLANMASINI ETKİLEYEN HUSUSLAR	263
A. Mücbir Sebep.....	263
B. Zor Durum	265
C. Ölüm	266
Ç. Malî Tatil (01-20 Temmuz).....	267
1. Malî Tatilde Uzayan Süreler	267

2. Malî Tatilde Duran Süreler	268
3. Mali Tatil ile İlgili Diğer Hususlar	269
4. Malî Tatilden Etkilenmeyen Beyanname ve Bildirimler	269
D. Adli Tatil (20 Temmuz-31 Ağustos)	270
E. Üst Makama Başvuru	271
F. Süreleri Etkileyen Diğer Durumlar	272

DOKUZUNCU BÖLÜM

VERGİ DENETİMİ VE VERGİ UYUŞMAZLIKLARININ İDARİ AŞAMADA ÇÖZÜM YOLLARI

I. VERGİ DENETİM YOLLARI	273
A. Yoklama	274
1. Yoklamada Amaç ve Kapsam	274
2. Yoklamaya Yetkili Olanlar ve Yoklama Zamanı	275
3. Elektronik Yoklama (E-Yoklama)	276
4. Yoklamanın Sonuçları	277
B. Vergi İncelemesi	278
1. Vergi İncelemesinin Amacı ve Kapsamı	278
2. İncelemeye Yetkililer	279
3. İnceleme Zamanı	279
4. İncelemenin Yapılacağı Yer	280
5. Vergi İnceleme Süreci	280
6. Vergi İncelemelerinde Süre	281
7. Rapor Değerlendirme Komisyonları	282
8. Vergi İncelemesinin Sonuçları	282
II. BİLGİ EDİNME YOLLARI	283
A. Arama	283
1. Arama Yapılabilecek Haller	283
2. Aramada Bulunan Defter ve Vesikalar	284
3. Aramalı İncelemede Usul	284
B. Bilgi Toplama	285
1. Talep Üzerine Bilgi Verme	285
2. Devamlı Bilgi Verme	285
3. Bilgi Verilmeyecek Hususlar	285
4. Uluslararası anlaşmalar gereğince bilgi değişimi	286

III. VERGİ UYUŞMAZLIKLARININ İDARİ AŞAMADA ÇÖZÜM YOLLARI	286
A. Uzlaşma	287
1. Genel Olarak	287
2. Tarhiyat Öncesi Uzlaşma (TÖU)	289
a. TÖU Kapsamı ve Komisyonları	289
b. TÖU Talebi ve Süresi	290
c. TÖU Gününün Tespiti ve Davet	290
ç. TÖU Davetine Uyulmaması	290
d. TÖU Gerçekleşmesi	291
e. TÖU Gerçekleşmemesi	292
f. Kısmi Uzlaşma	293
g. Uzlaşmanın Kesinliği ve Ödeme	293
3. Tarhiyat Sonrası Uzlaşma (TSU)	294
a. TSU Kapsamı	294
b. TSU Komisyonları	294
c. TSU Talebi ve Süresi	295
ç. Uzlaşma Süreci	296
d. Uzlaşmanın Sonuçları	297
B. Hata ve Düzeltme	298
1. Vergi Hatasının Tanımı ve Türleri	299
a. Hesap Hataları	299
b. Vergilendirme Hataları	300
2. Hataların Meydana Çıkarılması	300
3. Hataların Düzeltilmesi	301
a. Vergi İdaresi tarafından hatanın tespiti	301
b. Mükellef tarafından hatanın tespiti	301
4. Düzeltmede Zamanaşımı	302
C. Üst Makama Başvuru	302
Ç. İzaha Davet	303
1. Kapsam	303
2. Ön Tespit	303
3. Yetkili Mercî ve İhbarda Bulunulmamış Olması	304
4. İzah Değerlendirme Komisyonu	304
5. İzaha Davet Yazısı	305
6. Vergi Kaçakçılığı Halleri	305

7. İzaha Davet'in Sonuçları	306
D. Kanun Yolundan Vazgeçme	307
1. Müessesenin Amacı	307
2. Kapsamı	307
3. Müessesenin Esasları	307

ONUNCU BÖLÜM

VERGİ KABAHAHLERİ, VERGİ SUÇLARI VE CEZALARI

I. VERGİ KABAHAHLERİ VE CEZALARI	310
A. Kabahat Kavramı	310
B. Kabahat ve Suç Kavramları Arasındaki Farklar	310
C. Suçun Unsurları Açısından Kabahat ve Suç Kavramları	311
Ç. Vergi Ziyat Kabahati ve Cezası	314
1. Vergi Ziyat Kavramının Tanımı	314
2. Temel Vergi Ziyat Cezası: Bir Kat Ceza Uygulanan Durumlar.....	315
3. Yarım Kat (%50) Vergi Ziyat Cezası Uygulanan Durumlar	315
4. Vergi Ziyat Cezasının % 20 Olarak Uygulandığı Durumlar.....	316
5. Vergi Ziyat Cezasının 1,5 Kat Uygulandığı Durumlar.....	316
6. Vergi Ziyat Cezasının Üç Kat Uygulandığı Durumlar	317
D. Genel Usulsüzlük Kabahatleri.....	318
1. Birinci Dereceden Genel Usulsüzlük Kabahatleri	319
2. İkinci Dereceden Genel Usulsüzlük Kabahatleri	320
E. Özel Usulsüzlük Kabahatleri	321
F. Vergi Kabahatlerinin Cezalarını Ortadan Kaldıran Haller	327
1. Ödeme.....	327
2. Takas	328
3. Af	328
4. Terkin	328
5. Tahsil Zamanaşımı	328
6. Hata-Düzeltilme	329
7. Uzlaşma	329
8. Dava Açma	329
9. Ölüm.....	329
10. Cezalarda İndirim	329
G. Cezaların Kesilmesini Engelleyen Haller	330

1. Yanılma	330
2. Mücbir Sebep.....	331
3. Pişmanlık ve Islah.....	332
4. Ceza Kesme Zamanaşımı.....	333
5. Ölüm	334
H. Vergi Hukukunda İhbar Müessesesi ve İkramiyesi	334
II. VERGİ SUÇ VE CEZALARI	336
A. Vergi Kaçakçılığı Suçu ve Cezası	336
1. 18 Aydan-5 Yıla Kadar Cezalandırılan Vergi Kaçakçılık Suçu Fiilleri	336
a. Muhasebe ve Hesap Hilesi Yapmak	336
b. Gerçek Olmayan Kişiler Adına Hesap Açmak	337
c. Matrah Azaltacak Şekilde Çift Defter Tutmak.....	337
ç. Defter, Kayıt ve Belgeleri Tahrif Etmek.....	337
d. Defter, Kayıt ve Belgeleri Gizlemek	338
e. Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Düzenlemek veya Kullanmak	339
2. 3 Yıldan-8 Yıla Kadar Cezalandırılan Vergi Kaçakçılık Suçu Fiilleri.....	339
a. Defter, Kayıt ve Belgeleri Yok Etmek	339
b. Defter Sayfalarını Yok Etmek, Yerine Başka Sayfa Koymak Ya da Hiç Koymamak	340
c. Sahte Belge Düzenlemek veya Kullanmak	340
ç. Ödeme Kaydedici Cihazlara Müdahale Etmek.....	340
d. Tütün Mamulleri ile İlgili Bilgilerin Verilmesini Önlemek ya da Gerçeğe Uygun Olmayan Şekilde Bildirmek	341
3. 2 Yıldan-8 Yıla Kadar Cezalandırılan Vergi Kaçakçılık Suçu Fiili	341
4. Vergi Kaçakçılığı Suçunun Ortaya Çıkarılması	342
5. Vergi Kaçakçılığı Suçlarında Etkin Pişmanlık ve İndirim Şartları.....	343
6. Vergi Kaçakçılığı Suçlarında Zincirleme Suç	344
B. Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu ve Cezası	344
1. Vergi Mahremiyeti Kavramı.....	344
2. Vergi Mahremiyeti İhlal Suçunu İşleyebilecek Olanlar	345
3. Vergi Mahremiyeti İhlal Suçu Oluşturmayan Durumlar.....	346
4. Mükelleflere Ait Bilgilerin Paylaşılması Karşılığında Alınan Katılma Payları	347
5. Vergi Mahremiyeti İhlali ve Cezası.....	348
C. Mükelleflerin Özel İşlerini Yapma Suçu ve Cezası.....	349

Ç. Haysiyet ve Şeref Tecavüz Suçu ve Cezası.....	350
D. Ekim ve Sayım Beyanlarını Denetlememe Suçu ve Cezası	350
E. Vergi Suçu Cezalarından Kurtulma Yolları	351
III. VERGİ KABAHAHLERİNDE VE SUÇLARINDA ÖZEL DURUMLAR.....	351
A. Kabahatlerde ve Suçlarda Birleşme (İçtima)	351
1. Vergi Kabahat ve Cezalarında Birleşme.....	351
2. Vergi Suçları ve Cezalarında Birleşme	353
B. Kabahatlerde ve Suçlarda İştirak.....	354
C. Kabahatlerde ve Suçlarda Tekerrür.....	356

ON BİRİNCİ BÖLÜM

VERGİ İCRA HUKUKU

I. VERGİ İCRA HUKUKUNUN KONUSU	359
A. Tahsilât İşlemi	360
B. Vergi Alacağı Kavramı.....	361
II. VERGİ İCRA HUKUKUNUN TEMEL İLKELERİ	362
A. Borçlu Menfaatinin Korunması İlkesi	362
B. Alacağın Güvence Altına Alınması İlkesi.....	363
C. Hapis Cezası Verilememesi İlkesi	363
Ç. Verginin Para ile Ödenmesi İlkesi.....	363
D. İktisadi Tahsilât İlkesi	364
III. VERGİ BORCUNUN ÖDENMESİ VE SAĞLANAN KOLAYLIKLAR.....	364
A. Vergi Borcunun Ödenmesi ve Ödeme Zamanları	364
B. Ödemenin Zamanında Yapılmaması: Gecikme Zammı.....	366
1. Gecikme Zammının Hukuki Nitelikleri	366
2. Gecikme Zammının Hesaplanması ve Oranı.....	367
3. Gecikme Zammı ile Gecikme Faizi Arasındaki Farklar	368
C. Vergi Borçlusuna Sağlanan Kolaylıklar	369
1. Tecil	369
a. Genel Olarak.....	369
b. Vergiye Uyumlu Mükelleflerin Borçlarının Tecili.....	370
2. Terkin	371
3. Tahsilâtın Geri Bırakılması	372
a. Yürütmenin Durdurulması	372
b. Ölüm Hali.....	373
c. Aciz Hali.....	373

IV. CEBREN TAHSİLÂTIN BAŞLANGIÇ NOKTASI: ÖDEME EMRİ	373
1. Ödeme Emri Şekil Şartları	373
2. Ödeme Emrine İtiraz	374
3. Mal Bildirimi	375
V. CEBREN TAHSİLÂT AŞAMASI	376
A. Teminatlı Alacakların Tahsilâtı	376
B. Haciz Yoluyla Tahsilât	377
1. Haciz Kuralları	377
2. Haczin Uygulanması	378
3. Haczedilemeyecek Mallar ile Kısmen Haczedilebilir Mallar	378
4. İstihkak İddiaları	380
a. Mükellefin Elinde Olan Mallar İçin İleri Sürülen İstihkak İddiaları	380
b. Başkalarının Elinde Olan Mallar İçin İleri Sürülen İstihkak İddiaları	380
c. İstihkak Davalarında Görevli Mahkeme	381
5. Malların Satışı	381
a. Menkul malların satışı	381
b. Gayrimenkullerin Satışı	382
C. İflas Yoluyla Tahsilât	383
Ç. Konkordato Halinde Kamu Alacaklarının Durumu	384
VI. VERGİ ALACAĞININ GÜVENCE ALTINA ALINMASI	385
A. Teminat	385
B. İhtiyati Haciz	386
C. İhtiyati Tahakkuk	388
Ç. Rüçhan Hakkı	389
D. Vergi Alacağını Güvence Altına Alan Diğer Yollar	390
E. İstihkak ve Tasarrufun İptali Davaları	390

ON İKİNCİ BÖLÜM

VERGİ YARGISI VE İSPAT

I. VERGİ YARGILAMA İLKELERİ	393
A. Yazılılık İlkesi	393
B. Resen Araştırma İlkesi	394
C. Toplu Yargılama Usulü İlkesi	394

Ç. Delil Serbestisi İlkesi.....	395
D. Kıyas Yasağı İlkesi	395
E. Ekonomik Yaklaşım İlkesi	395
II. VERGİ YARGISI ORGANLARI.....	396
A. İlk Derece Mahkemeleri.....	396
B. İstinaf Aşaması: Bölge İdare Mahkemeleri.....	397
C. Temyiz Aşaması: Danıştay	397
III. VERGİ YARGISI SÜRECİ	399
A. Vergi Davasının Hukuki Niteliği	399
B. Vergi Davasının Konusu.....	400
C. Vergi Yargısında Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	401
Ç. Vergi Yargısında Dava Süreleri	402
D. Dava Aşaması	402
1. Davanın Açılması	402
2. Davanın Görülmesi.....	404
3. Davanın Sonuçları.....	404
IV. KANUN YOLLARI	405
A. Olağan Kanun Yolları	405
1. İstinaf	405
2. Temyiz	407
B. Olağanüstü Kanun Yolları.....	408
1. Kanun Yararına Temyiz.....	409
2. Yargılamanın Yenilenmesi	410
V. YARGI AŞAMASINDA ÖZELLİKLİ DURUMLAR.....	411
A. Yürütmenin Durdurulması	411
B. Avukat Olmayan Vekil Tarafından Dava Açılması.....	412
C. Görevli ve Yetkili Olmayan Mahkemede Dava Açılması.....	412
VI. VERGİ HUKUKUNDA İSPAT VE DELİL	413
A. Konunun Önemi	413
B. Vergi Hukukunda İspatın Konusu	413
C. Vergi Hukukundaki İspat Kuralları.....	414
1. Hayatın Olağan Akışı Karinesi.....	414
2. İktisadi, Ticari ve Teknik İcaplar.....	415
a. İktisadi İcaplar	415
b. Ticari İcaplar	416

c. Teknik İcaplar.....	416
3. İlk Görünüş Karinesi.....	416
Ç. Vergi Hukukunda Deliller.....	417
1. Yargı Nezdinde Oluşan Deliller	417
a. Keşif	417
b. İkrar	417
c. Tanık Beyanı.....	418
ç. Bilirkişilik.....	418
d. Kesin Hüküm.....	418
2. Mükellef Nezdinde Oluşan Deliller	419
a. Beyannameler.....	419
b. Bildirimler	419
c. Ticari Defterler ve Kayıtlar	420
ç. Belgeler.....	420
d. Özel Sözleşmeler.....	421
e. Elektronik Ortamdaki Defter ve Belgeler.....	422
3. Vergi İdaresi Nezdinde Oluşan Deliller	423
4. Vergi Hukukunda Geçerli Olmayan Delil Türleri	423
D. Vergi Hukukunda Karineler.....	424

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ULUSLARARASI VERGİ HUKUKU

I. ULUSLARARASI VERGİ HUKUKUNUN KONUSU	427
II. ULUSLARARASI VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI.....	428
A. Ulusal (İç) Hukuk.....	428
B. Uluslararası Vergi Anlaşmaları.....	429
C. Avrupa Birliği Vergi Hukuku	429
Ç. Uluslararası Örf ve Âdet Hukuku	429
D. Hukukun Genel İlkeleri	430
E. Uluslararası İctihatlar.....	430
F. Bilimsel Öğreti	430
III. VERGİLENDİRME YETKİSİ.....	430
IV. ULUSLARARASI VERGİLEME İLKELERİ	431
A. Yersellik (mülkilik) ilkesi: Kaynak İlkesi	431
B. Şahsilik İlkesi: Yerleşim Yeri ve Vatandaşlık İlkeleri	432

C. Çıkış ve Varış Ülkesi Prensibi	433
Ç. Türkiye Uygulaması	434
1. Gelir Vergisi Kanunu	434
2. Kurumlar Vergisi Kanunu	435
3. Harcamalar Üzerinden Alınan Vergiler	436
4. Servet Üzerinden Alınan Vergiler	436
V. ÇİFTE VERGİLEME	436
A. Kavramsal Tanım	436
B. Çifte Vergilendirmeyi Önleme Yolları	437
1. Ulusal Yöntemler	438
a. İstisna Yöntemi	438
b. İndirim Yöntemi	439
c. Mahsup Yöntemi	439
ç. Bir Örnek Üzerinden Yöntemlerin Karşılaştırılması	440
d. Türk Vergi Sisteminde Uygulanan Yöntemler	442
e. Karşılıklı Anlaşma Usulü	443
2. Uluslararası Yöntemler	445
VI. ULUSLARARASI VERGİ KAÇAKÇILIĞI	446
VII. KÜRESELLEŞME VE VERGİ REKABETİ	447
VIII. İNTERNETİN VE DİJİTALLEŞMENİN VERGİLEMEYE ETKİLERİ	448
IX. VERGİ CENNETLERİ	450
KAYNAKLAR	453
KAVRAM DİZİNİ	457

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	Vergi Hukukunun Diğer Hukuk Dalları ile İlişkisi	42
Şekil 2.	Vergi Kanunlarının Yer Bakımından Uygulanması.....	111
Şekil 3.	Mükelleflerin Ödevleri.....	156
Şekil 4.	Vergilendirme İşlemleri ve Süreç (4 T).....	183
Şekil 5.	Yetki Unsurundaki Hukuki Sakatlıklar	187
Şekil 6.	Posta Yoluyla Tebligat Şematik Görünüm.....	209
Şekil 7.	Vergi Hatalarının Ortaya Çıkarılması.....	301
Şekil 8.	Vergi Kabahatleri ve Suçlarında Birleşme (İçtima).....	354

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.	Vergi Hukuku Genel Bölümlendirmesi.....	47
Tablo 2.	Vergi Hukuku Özel Bölümlendirmesi	48
Tablo 3.	Maddi-Şekli Vergi Hukuku Bölümlendirmesi	49
Tablo 4.	Kaynakların Sınıflandırılması – Organlarına Göre	62
Tablo 5.	Vergi Hukukunda Bağlayıcılık Durumuna Göre Kaynaklar	64
Tablo 6.	İlan Yoluyla Tebliğ Usulü	212
Tablo 7.	Tahsil Zamanlaşımını Kesen ve Durduran Nedenler	259
Tablo 8.	Tarhiyat Öncesi Uzlaşma ile Tarhiyat Sonrası Uzlaşma Ortak Kurallar	288
Tablo 9.	Tarhiyat Öncesi Uzlaşma ile Tarhiyat Sonrası Uzlaşma Farklar.....	289
Tablo 10.	Vergi Kabahatleri ve Vergi Suçları Arasındaki Farklar	311
Tablo 11.	Genel Usulsüzlük Kabahatleri ve Cezaları	321
Tablo 12.	Özel Usulsüzlük Kabahatleri ve Cezaları	325
Tablo 13.	Vergi İhbar İkramesi Oranları	335
Tablo 14.	Vergisel Bilgilerin Talebine Yönelik Katılma Payları	348
Tablo 15.	Amme Alacaklarının Sınıflandırması	362
Tablo 16.	Yıllar İtibariyle Gecikme Zammı Oranları	367
Tablo 17.	Vergi Yargısında Dava Süreleri.....	402
Tablo 18.	Çifte Vergilendirmeyi Önleme Yöntemlerinin Karşılaştırılması-1	441
Tablo 19.	Çifte Vergilendirmeyi Önleme Yöntemlerinin Karşılaştırılması-2	442

BİRİNCİ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNA GİRİŞ VE TEMEL KAVRAMLAR

Vergi usullerinin düzeltilmesi için çözüm ve gelir yolu aranması da önemle sürdürülmelidir. İyi ilkeler ve iyi uygulamanın sevindirici sonuçlarını vatandaş, hiçbir işte vergi konusundaki kadar önemle izlemez.

Mustafa Kemal Atatürk

(01.11.1936, T.B.M.M., 5.Dönem, 2.Yasama Yılı Açılışı)

Vergi hukukuna başlangıçta bilinmesi gereken ilk husus aslında verginin ne anlamına geldiğinin ve sahip olduğu özelliklerin bilinmesidir. Vergi ile ilgili eğitimler almamış kişilerin dahi vergi ifadesini duyduklarında akıllarından pek çok kavram geçer. Ancak vergi hukuku açısından verginin ne anlama geldiği ise son derece teknik bir husustur. O nedenle öncelikle vergi hukuku açısından verginin tanımı ile başlangıç yapmak yerinde olacaktır.

I. VERGİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Vergi öncelikle ekonomik ve hukuki yönleri olan bir konudur. Bu nedenle hukuksal tanımlama öncesi iktisadi açıdan vergiye bakılmasında fayda vardır. Ekonomik anlamda vergi, bir devletin milli gelirden aldığı pay olarak kabul edilir. Bu tanım milli gelir ile vergiler arasındaki bağlantının çok sıkı olduğunun, aynı zamanda vergi tahsilatı oranı ile muafiyet istisna gibi uygulamalar söz konusu olduğunda vergiler aracılığı ile gelir dağılımının da ne derece ön plana çıktığının görülmesi açısından önemlidir¹. Ekonomi bilimi vergiye bu gözle baktığından gelir dağılımının iyileştirilmesi, teşvik ve yatırımların yönlendirilmesi, enflasyon ve istihdam sağlanması gibi makro ekonomik konuları incelerken vergilerin etkisini de dikkate almak durumundadır.

¹ Selahattin Tuncer, “Türkiye’de Varidat Bütçesi Tahminleri ile Milli Gelir Arasındaki Münasebetler”, **Maliye Araştırma Merkezi Konferansları**, No. 8, Mart 2012.

Diğer yandan vergi kavramı bilimsel olarak kitap, makale gibi pek çok çalışmada ayrıntılı olarak yer almasına karşın hukuki açıdan bakıldığında herhangi bir kanunda tanımlanmamış bir terimdir. Sadece verginin özelliklerine dair düzenlemeler kanunlarda yer almaktadır. Örneğin, Anayasa'nın 73. maddesinde herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemek zorunda olduğu ifade edilmektedir. Burada verginin üç temel özelliği ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi mali güce göre alınacağı, ikincisi zorunlu bir ödeme olduğu ve üçüncüsü ise kamu giderlerini karşılamak amacıyla tahsil edilebileceğidir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3. maddesi ile 6183 sayılı AATUHK'nın 1. maddesinde de verginin kamu geliri ve asli bir kaynak olduğu ifade edilmektedir. Diğer deyişle devletin temel gelir kaynağı olduğu kanunen kabul edilmiştir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Verginin diğer kamu gelirlerinden ayrıldığı temel özelliklerinden biri "karşılıksız" olmasıdır. Verginin ödenmesi sırasında ödeyen kişiye doğrudan bir kamu hizmeti sunulmaz. Mükellefe ayrıcalıklı olarak kişisel menfaat sağlayacak herhangi bir işlem yapılmaz. Vergi, toplumun genel giderlerinin karşılanması için ödenen bir bedeldir. Örneğin, gayrimenkul alan bir kişi tapu çıkartmak istediğinde, bu kamu hizmetinin karşılığı olarak "harç" öder. Dolayısıyla ödediği harç "karşılıklı"dır. Ödemiş olduğu harç karşılığında adına tapu tescili yapılır. Bir başka ifadeyle tapu idaresinin vermiş olduğu kamu hizmetinden yararlanması nedeniyle (ya da karşılığında) harç ödemek durumunda kalır. Oysa vergide böylesine somut bir hizmet sunulmaz. Harç, resim, katılım payı vb. isimler altında yapılan ödemeler ile verginin en büyük farkı burada ortaya çıkar.

Verginin en belirgin özelliği "karşılıksız" olmasıdır.

Verginin karşılıksız olması demek bu anlamda spesifik bir beklenti karşılığında tahsil edilmemesi demektir (tapu harcı örneğinde olduğu gibi). Ancak bu demek değildir ki vergi ödeyenlerin kamu (ya da devlet) yönetiminden beklentisi olmasın. Dünyadaki pek çok ülkede vergi ödeyen kişiler, ödedikleri vergilerle genel olarak kamu hizmetlerinin sorunsuz ve etkin bir şekilde yürütülmesini "haklı" olarak bekler. Özellikle kamu maliyesi teorisinde açıklanan "tam kamusal mallar" ile "yarı kamusal mallar"ın finansman ihtiyacı en başta vergilerle karşılanır. Örneğin tam kamusal hizmetlerin başında gelen adalet hizmetlerinin etkin şekilde yürütülmesi

vergilerden elde edilen gelirlerle sürdürülür. Bu anlamda vergi ödeyen kişiler de bu hizmetlerin sağlıklı şekilde yürütülmesini bekler ve talep eder. Ayrıca eğitim ve sağlık gibi yarı kamusal nitelikteki mallar da öncelikle vergilerle finanse edilir. O zaman geniş anlamda verginin genel kamu hizmetlerinin yürütülmesi için bir bedel olduğu, dolayısıyla da makro düzeyde bir karşılığı olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda genel olarak kamusal mallar başta olmak üzere, vergi ödeyenler için kamu hizmetlerinin sağlıklı sürdürülmesini beklmeleri en doğal hakları durumuna gelmektedir.

Vergilerin ödenmesi günümüzde sadece para ile mümkündür. Para dışında verginin başka yollarla ödenmesi hukuki düzenlemeler gereği mümkün değildir. Örneğin, “*vergi vermek yerine bir hafta kamu hizmetinde çalışayım*” demek söz konusu değildir. Vergi borcundan bahsedebilmek için borcun kesinleşmiş, yani ödenmesi gereken safhaya gelmiş olması da şarttır. Kesinleşmemiş bir vergi borcu da tahsil edilemez. Ayrıca tahsilâtı da yetkili merciler yapmak zorundadır. Vergi daireleri dışında² başka mercilerin tahsilât yetkisi bulunmamaktadır. Bu gibi özelliklerden yola çıkarak verginin hukuki tanımı genel anlamda şu şekilde yapılabilir:

“Vergi, kamu giderlerini karşılamak amacıyla, herkesten mali gücüne göre yetkili merciler tarafından tahsil edilen, zorunlu, karşılıksız, kesinleşmiş, parasal ödemelerdir”.

Verginin tanımını genel olarak yaptığımıza göre “*vergi hukuku*”nun tanımına doğru geçmeye başlayabiliriz.

Verginin tanımını özelliklerini de sayarak sizde yapmaya çalışınız.

² Vergi daireleri bu yetkilerini zaman zaman yerel yönetimlere ya da bankalara da devredebilmektedir. Ancak bu durum yetkinin esas sahibinin vergi dairesi olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Nitekim Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun’un 39. maddesine göre “*Hususi kanunlarında ödeme yeri gösterilmemiş amme alacakları, borçlunun ikametgâhının bulunduğu yer tahsil dairesine ödenir*”. Aynı Kanun’un 3. maddesi uyarınca “*Tahsil dairesi terimi: Alacaklı amme idaresinin bu kanunu tatbik etmekle vazifeli dairesini, servisini, memur veya memurlarını*” ifade etmektedir. Vergi Usul Kanunu’nun 4. maddesi uyarınca “*Vergi dairesi mükellefi tespit eden, vergi tarh eden, tahakkuk ettiren ve tahsil eden dairedir*”.